

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Yoav ben
Tzeruyah:
Friend or Foe?*

Ms. Suzanne Cohen

כז' תשרי תשס"ט • October 26, 2008

(1) ילקוט שמעוני – פרשת פנחס

יפקוד ה' אלהי הרוחות, רבי יהודה אומר קע"ה פרשיות בתורה השם קודם למשה וכאן משה קודם להשם כביכול הגדיל הקב"ה את משה משמו אמר הקב"ה כשהיה משה מבקש על ישראל הייתי מקדים שמי לשמו ועכשיו שהוא נפטר מן העולם בדין שיקדים שמו לשמי, אמר לו האיש שאתה מעמיד עליהן יש בו רוח של ששים רבוא שהיא מסיח לכל אחד ואחד לפי דעתו, אמר ליה הקב"ה משה וכך דברת הריני מראה אותך כל השופטים וכל הנביאים שאני מעמיד על בני מעכשיו עד שיחיו המתים, אמר רבי סימון ויראהו ה' את כל הארץ והיה מראה אותו יהושע עומד תחתיו ומוסר לעתניאל וכן כולן, אמר ליה הקב"ה כל אלו שהראיתי לך דעה אחת ורוח אחת יש בהן אבל מה שבקשת לראות מראש בסוף רוח אחת יש בו והיא שוקלת כל הרוחות זה משיח שנאמר ויצא חוטר מגזע ישי וגו' ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה וגו', זה שאמר הכתוב לעשות לרוח משקל לרוחו של כל בריה ובריה, תדע לך שכן משה מבקש מלפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעת של כל אחד ואחד ואין דעתן של בניך דומין זה לזה בשביל שאני מסתלק ממך בבקשה ממך אם בקשת למנות עליהן מנהיג מנה עליהן אדם שהוא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו שנאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות, דבר אחר יפקוד ה' משל למלך שראה אשה אחת יתומה בקש לישא אותה שלח תבע בה אמרה לו איני כדאי להנשא למלך, תבעה שבע פעמים ולא היתה מבקשת בהרבה בקשות נטל אותה לאחר זמן כעס עליה המלך ובקש לגרשה, אמרה לו אני לא בקשתי להנשא לך אתה בקשת ממני הואיל וכך גזרת לגרשני ולישא אחרת אל תעשה לזו כשם שעשית לי, כך כתיב ועתה לכה ואשלחך אל פרעה, שבעה ימים (עשה) הקב"ה מפתהו למשה שנאמר גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך ואמר משה לא איש דברים אנכי לאחר זמן פייסו והלך בשליחות משנעשו כל הנסים על ידיו התחיל הקב"ה ואמר לו לא תביאו את הקהל הזה, אמר לו רבש"ע אני לא בקשתי לילך וכן הוא אומר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה וגו' הואיל וכך גזרת עלי שלא אכנס אלא אותו שנכנס אל תעשה לו כאשר עשית לי שנאמר אשר יצא לפניו ואשר יבא (אחריהם) [לפניהם] וגו', איש זה יהושע שנאמר לחם אכירם אכל איש, ולמה לא פרטו הכתוב שלא להטיל מחלוקת בין בניו ובין בני אחיו, אשר יצא לפניו במלחמה, ואשר יבא לפניו במלחמה לא כדרך שאחרים עושין שהן משלחין חיילות והן באין בסוף אלא כשם שעשה משה שנאמר ויאמר ה' אלי אל תירא אותו, וכשם שעשה יהושע שנאמר וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו, וכשם שעשה פינחס שנאמר וישלח אותם משה אלף למטה לצבא אותם ואת פינחס, אשר יצא לפניו בראש, ואשר יבא לפניו בראש שנאמר ויעל בראשונה יואב בן צרויה ויהי לראש...

(2) שמואל ב' (ג:כט, לט)

(כט) יחלו על ראש יואב ואל כל בית אביו ואל יכרת מבית יואב זב ומצרע ומחזיק בפלג ונפל בחרב וחסר לחם:
(לט) ונאנכי היום כן ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני ישלם ה' לעשה הרעה פנעתו:

(3) שמואל ב' (י:יב)

חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אל הינו נה' יעשה הטוב בעיניו:

(4) מצודת דוד (שם)

וה' הטוב וגו' - ר"ל ואם בכל התחזקות לא נועיל יעשה ה' הטוב בעיניו ונקבל באהבה:

(5) פסיקתא רבתי (יא:ג)

... אלא ברכתו של יואב הייתה טובה משל משה, אמר ועיני אדני המלך רואות (שמואל שם שם ב' כ"ד/) אמר לו בימיך יהא כן, אמר יואב מניין שהוא לצורך אין בו חיסרון מניין שאינו לצורך יש בו חיסרון, ואתה מוצא חכם יושב ראשו של סנהדרין היה יושב בשבת תחכמוני (שם/שמואל ב' כ"ג ח') הוא היה יואב שהיה גדול בתורה וגיבור במלחמה.

(6) ילקוט שמעוני ב' קס"ה

אמר יואב מנין שהוא לצורך אין בו חסרון מנין שאין בו צורך יש בו חסרון, ויואב היה ראש סנהדרין יושב בשבת תחכמוני.

(7) מלכים א' (ב:ה-ו)

(ה) וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל לאבנר בן נר ולעמשא בן יתר ויהרגם וישם דמי מלחמה בשלם ויתן דמי מלחמה בהגרתו אשר במתניו וינעלו אשר ברגליו:
(ו) ועשית פחמתיך ולא תורד שיכתו בשלם שאל: ס

(8) רד"ק (שם)

ועשית כחכמתך - כלומר שלא תהרגהו עד שתמצא עליו עולה אע"פ שהוא חייב מיתה כי מלחמות ה' נלחם וטובות נמצאו בו אלא שהרג לאלה שני השרים חנם לפי' תעשה כחכמתך שתביאהו לידי עילה והסיבה שיתחייב הריגה:

(9) תלמוד בבלי – מס' סנהדרין (מט.)

אתיוה ליואב, דייניה. אמר ליה: מאי טעמא קטלתיה לאבנר? - אמר ליה: גואל הדם דעשאל הואי. - עשאל רודף הוה. - אמר ליה: היה לו להצילו באחד מאבריו. - אמר ליה: לא יכיל ליה. - אמר ליה: השתא בדופן חמישית כיון ליה, דכתיב (שמואל ב' ב') ויכהו אבנר באחרי החנית אל החמש, ואמר רבי יוחנן: בדופן חמישית, במקום שמרה וכבוד תלויין בו, באחד מאבריו לא יכיל ליה? - אמר ליה: ניזיל אבנר, מאי טעמא קטלתיה לעמשא? - אמר ליה: עמשא מורד במלכות הוה, דכתיב (שמואל ב' כ') ויאמר המלך לעמשא הזעק - לי את איש יהודה שלשת ימים וגו' וילך עמשא להזעיק את יהודה ויוחר וגו'. אמר ליה: עמשא

אכין ורקין דרש, אשכחינהו דפתיח להו במסכתא; אמר: כתיב (יהושע א') כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת, יכול אפילו לדברי תורה - תלמוד לומר, רק חזק ואמץ.

אלא, ההוא גברא מורד במלכות הוה, דכתיב (מלכים א' ב') והשמעה באה עד יואב כי יואב נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה. מאי לא נטה, אמר רב יהודה: שביקש לנטות ולא נטה. ומאי טעמא לא נטה? אמר רבי אלעזר: עדיין ליחלוחית של דוד קיימת...

אילמא דוד לא עשה יואב מלחמה, ואילמלא יואב לא עסק דוד בתורה. דכתיב (שמואל ב' ח') ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו ויואב בן צרויה על הצבא. מה טעם דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו - משום דיואב על הצבא. ומה טעם יואב על הצבא - משום דדוד עשה משפט וצדקה לכל עמו.

(שמואל ב' ג') ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישבו אתו מבור הסרה. מאי בור הסירה? - אמר רבי אבא בר כהנא: בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג. (שמואל ב' ג') ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי, אמר רבי יוחנן: שדנו דין סנהדרי. אמר ליה: מאי טעמא קטלתיא לעשאל? - עשאל רודף היה. - היה לך להצילו באחד מאיבריו! - לא יכילי ליה. - השתא בדופן חמישית כוונת ליה, באחד מאיבריו לא יכלת ליה? לדבר אתו בשלי אמר רב יהודה אמר רב: על עיסקי שלו.

(מלכים א' ב') ויקבר בביתו במדבר, אטו ביתו מדבר הוא? - אמר רב יהודה אמר רב: כמדבר, מה מדבר מופקר לכל - אף ביתו של יואב מופקר לכל. דבר אחר: כמדבר, מה מדבר מנוקה מגזל ועריות - אף ביתו של יואב מנוקה מגזל ועריות.

(10) רש"י (שם)

בור וסירה גרמו לו לאבנר שנהרג - בור - צפחת מים שלקח דוד מראשותיו של שאול כשהיה ישן במעגל, וכשאמר להם דוד בני מות אתם שלא שמרתם את אדוניכם שכבר הייתי יכול להורגו, (שמואל א כו) ראו נא איפוא חנית המלך ואיה צפחת המים וגו' היה לו לאבנר למחות בשאול ולומר לו: ראה כמה צדיק הוא שלא הרגך, ולא מיחה אלא אמר: שמא אחד מבני הצבא נתנם לו.

וסירה - קוץ - כשכרת דוד את כנף מעילו של שאול במערה, היה לו לאבנר ללמד זכות על דוד ולומר לשאול: ראה כמה חס עליך ולא הרגך בהיותך יחד עמו במערה, ולא לימד זכות אלא אמר: שמא כשעברתם אצל הקוצים והסירים נכנס אחד מן הקוצים בכנף מעילך והוא היה טמון שם וחתכו.